

NORD-BORNHOLMS UGEBLAD

Udgivet af et Interessentskab.
Ansvarshavende: Otto Gornitzka.
Telefon 74.
Trykt i Ailinge Bogtrykkeri.

Avertissementsprisen er pr. Pettiline
for Inserater paa Forsiden 20 Øre
Almindelige Annoncer 1. Gang 12 Øre
etterfølgende Gange 6 Øre.

Nr. 239

Fredag den 26 April 1918

6te Aarg.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
trykkes i et Antal af mindst 1600 Exempl.
for sendes gennem Postvæsenet i Ailinge.
Sandvig, Olsker, Rutsker, Rø og Klemensker.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
har den største Udbredelse i Nordre Herred
bliver læst i ethvert Hjem og egner sig der-
for bedst til Avertering.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
oplæger gerne Bekendtgørelser af enhver Art
saasom Køb, Salg, Foreningsmeddelelser,
Efter- eller Aflysninger, Auktioner etc.

„Nord-Bornholms Ugeblad“
udgaar hver Fredag, kan bestilles paa alle
Postkontorer samt paa Bladets Kontor og
koster 1 Kr. halvaarlig.

Grønland.

—o—
IV.

Frederik den 4.s Forsøg paa at
ophjælpe Grønland mislykkedes, der
udbrød Oprør blandt den danske
Befolkning, Officererne maatte lukke
sig inde i deres Huse og stille Kan-
oner op i Vinduerne, og endelig
bortrev en overordentlig streng Vin-
ter de fleste Evropeere, saa at de
øvrige med Guvernøren og Kom-
mandøren udskibede sig om For-
aaret og rejste tilbage til København.
Men Frederik den 4.s Interesse var
en Gang vakt, og han trættedes
ikke, men lod flere ny Planer ud-
kaste, dels til at ophjælpe Kolonien
og dels til at opdage Østerbygden,
men midt i disse Bestræbelser døde
han i Aaret 1730.

Hans Efterfølger, Kristian den 6.,
sendte det følgende Aar et Skib til
Grønland, som skulde afhente de
derværende Evropeere, idet det var
hans Hensigt aldeles at opgive en
Handel, som ene havde medført
Tab for Danmark. Med 10 Mand
blev Hans Egede tilbage hos sine
Grønlandere, som han paa ingen
Maade vilde forlade, men med Skibet
sendte han et Brev til Kongen,
hvor han med stærke Farver skil-
drede ham Grønlandernes usle Til-
stand, deres Mangel paa Kristendom,
og det sørgelige i saaledes at op-
give Forsøget paa at omvende disse
Mennesker, et Forsøg, der allerede
havde baaet saa gode Frugter.
Herved lod Kongen sig overtale til
at sende et Skib til Grønland, og
da det vendte tilbage med en
usædvanlig rig Ladning af Skind
og Spæk, besluttede han at vedblive
med den grønlandske Handel, og
det følgende Aar afgik der atter et
Skib, som bragte Hans Egede den
lykkelige Underretning om Kongens
forandrede Stemmning. Tillige med
Skibet vendte en ung Grønlander
tilbage fra København, men næppe
var han kommen i Land, før han
angrebes af Børnekopperne, som
derpaa udbredte sig med en saadan
Voldsomhed, at man anslaar Antal-
let af de døde til 2—3000.

Imidlertid vendte den gamle Hans
Egede hjem, og hans Søn Poul
Egede fortsatte med samme Iver
og Virksomhed Faderens Bestræbel-
ser for Grønlandernes Omvendelse.

Handelen dreves med afvekslende
Held, snart af private, snart af Re-
geringen, men tilsidst blev denne
nødt til at overtage den, og først
efter at man har lært den farlige
Sejlsads at kende, kan Handelen
siges at have medført større Fordel
end Tab.

Uagtet man allerede havde fun-
det de mange Levninger af gamle
Bygninger i Julianehaabs Distrikt,
vedblev man endnu bestandig at
tro, at Østerbygden maatte have
ligget paa Østkysten, og først efter
at flere Forsøg paa at undersøge
denne var mislykkedes, begyndte
man at hælde til den Mening, at
Vestkysten havde været Opholds-
sted for de gamle Nordboere.

Det er en Selvfølge, at Evrope-
erne i Grønland har indrettet sig
der ganske anderledes end de ind-
fødte, men skønt de har haft langt
større Hjælpermidler end disse, har
ogsaa de i mange Henseender maat-
tet rette sig efter Klimaets ubøjelige
Vilje.

Selv om de end har bygget de-
res Boliger aldeles forskellige fra
Grønlanderhusene og mere hensigts-
mæssige, er de dog nødt til i det
mindste om Vinteren at tage deres
Tilflugt til de grønlandske Skind-
klæder og de Forbedringer, som er
gjort paa disse, er meget faa og
gaar navnlig ud paa endnu mere
at beskærme Legemet mod den
haarde Kulde.

En aldeles evropeisk Opfindelse
er Soveposerne, store Sække af
Bjørneskind, der udvendig er be-
trukne med Vandskind. Paa længere
Vinterrejser, hvor det ofte kan hænde,
at man bliver nødsaget til at tilbringe
Natten i det fri, er disse overorden-
lige hensigtsmæssige, idet man kry-
ber helt ned i dem, slaar en Klap
over Hovedet og saa ligger lunt
og godt den hele Nat.

Føden bestaar i Hovedsagen af
salt Kød, der tilsendes fra Danmark,
tillige med Skibsbrød, Smør, Gryn,
Ærter, men det vil let ses, at der
heraf ikke kan laves mange forskel-
lige Retter, og denne Ensformighed
i Maden, især det evige salte Kød,
bliver naturligvis i Længden meget
ubehagelig for dem, der er vant til
mere Afveksling. Vel kan man over
alt faa Sælhundekød, men kun faa
Danske synes om denne Spise. Der-
imod er det paa nogle Steder me-
get let at forskafe sig Rensdyrkød,
Harer, Rypere, Søfugle og Æg, og
er man tillige saa heldig at have
en lille Køkkenhave, da er Levemaad-
en ingenlunde at foragte, og da
det ferske Kød paa Grund af Kul-
den kan holde sig friskt om Vinteren
kan man selv paa denne Tid leve
meget godt.

Grønlanderne selv er ikke under-
gaaet stor Forandring, siden Evro-
pæerne fik fast Fod i Landet. I
Hovedsagen lever de paa samme
Maade som for Aarhundreder tilbage.
Ligesom deres Fangstredskaber og
Fangstmaade næsten er uforandrede,
saaledes er det samme Tilfældet
med deres Klæder. Vel har de me-

gen Lyst til Linned, Bomulds- og
Uldtøjer, som de anser for en saa
stor Prydelse, at de paa enhver
Maade søger at vise det frem, ja,
Kvindfolkene gør endog deres Pelse
for korte i den Hensigt, at Linne-
det kan komme til Syne, men Skind
er og bliver dog den vigtigste Be-
klædning.

Ligeledes vedbliver Sælhundekø-
det at være Hovednæringen, hvor
gerne de end søger at faa evrope-
iske Fødevarer, og der er kun en
Ting, som kan siges at være bleven
uundværlig for Grønlanderne, nem-
lig Kaffe. Denne Drik nydes tidlig
og sildig, lige saa vel naar der er
Anledning dertil, som naar der in-
gen er, og Belønningen for Smaatje-
nester gives og ønskes helst i Kaffe.
Følgende Historie kan tjene til Be-
vis paa, hvor forhippede de er paa
denne Drik.

En Mand var rejst hjemme fra
og havde opslaaet sit Telt paa et
Sted, hvor han ventede en god
Fangst, uheldigvis omringes han af
Isfjelde og kan ikke komme bort,
og, hvad der var endnu værre, hans
Kaffe slipper op, uden at det er
ham muligt at skaffe sig nogen
ny. Han kogte da Kaffe paa Grun-
set, den ene Gang efter den anden
saa længe Vandet fik den mindste
Farve og Smag deraf. Snart var
imidlertid dette forbi, og endnu kort-
ere varede det næste Middel at
skylle Skuffen i Kaffeemøllen med
Vand, og endelig maatte han til
sin Fortvivlelse drikke det klare
Vand, men for dog at bilde sig
ind, at han nød den elskede Drik,
holdt han Kaffeemøllen op til Næsen
og snusede til den, medens han
drak.

Faa Husdyr — mange Penge!

—o—

I Femaaret 1909—13 udførtes her
fra Landet levende Husdyr og Fe-
devarer for gennemsnitlig 411 Mill.
Kr. aarlig, i samme Femaar indfør-
tes Korn og Foderstoffer for 156
Mill. Kr. og Kunstgødning for ca.
15 Mill. aarlig. Forskellen mellem
Værdien af vor Udførsel af levende
Dyr og Fødevarer paa den ene
Side og Indførslen af Korn, Foder-
stoffer og Kunstgødning paa den
anden Side udgjorde tæt ved 250
Mill. Kr. aarlig.

Fra Juli 1909 til Juli 1914 forøge-
des Landets Husdyrbestand med
32,000 Heste, 29,000 Malkekøer og
1,029,000 Svin. Det vil med andre
Ord sige, at vor Bestand af Heste,
Malkekøer og Svin forøgedes sam-
tidig med, at vi havde et Udførsels-
overskud paa 250 Mill. Kr. aarlig.

Tal for vor Udførsel for Aarene
siden 1914 haves ikke, men de fo-
retagne Kreaturtællinger viser, at
vor Husdyrbestand fra Juli 1914 til
Februar 1918 er gaaet tilbage med
56,000 Heste, 261,000 Køer og
70,000 Stk. andet Kvæg samt
1,984,000 Svin.

Rundt regnet er Hestene under

Krigen formindsket med en Tiende-
del, Køerne med en Femtedel og
Svinene med fire Femtedele af Be-
standen før Krigen.

Regnet efter de nuværende Priser,
betyder Reduktionen af Husdyrbe-
standen, at dennes Værdi er bleven
formindsket med 400 a 500 Mill.
Kr. — eller omtrent dobbelt saa
meget som det aarlige ovennævnte
Udførselsoverskud udgjorde i Fema-
aaret 1909—1913.

Disse 400 a 500 Mill. Kr. er
fremkommen ved en Forringelse af
Landbrugets Driftsmidler og kan
derfor ikke i egentlig Forstand be-
trages som Indtægt.

At formidske Besætningerne vil
jo sige, at en Del af Driftsmidlerne
er bleven omsat i Penge paa et
tidligere Tidspunkt, end det under
normale Forhold vilde have fundet
Sted. Det vilde utvivlsomt være
rigtigst, om alle de ved Forringelse
af Besætningerne frigjorte Penge
virkelig blev betragtet som en Del
af det paagældende Landbrugs Drifts-
kapital og anbragt som saadan,

helst i Sparekassen.

Hvis man stadigt betragtede de
ved Besætningernes Formidskelse
frigjorte Penge som Driftskapital,
vilde det ikke se saa godt ud med
Landbrugets „Indtægter“, som det
ud fra en overfladisk Betragtning
undertiden gøres gældende.

Naar Landejendomme stiger saa
stærkt i Pris, maa en af Grundene
vel være den, at der er mange Penge
mellem Køberne. En væsentlig Del
af disse mange Penge er for Land-
mændenes Vedkommende fremkom-
men derved, at Landbruget har for-
ringet sine Besætninger for 400 a
500 Mill. Kr.

Skal der i de kommende Tider
oparbejdes lige saa stort et Antal
Dyr, som Besætningerne nu er for-
ringede med, saa vil Indtægterne
af Husdyrholdet i den Tid blive
væsentligt formindskede, og Land-
mændene burde ordne det saaledes,
at Pengene (Forskudet), der er frem-
kommen ved Besætningsforringelse,
haves til Raadighed, medens Besæt-
ningerne igen oparbejdes.

At betragte midlertidigt frigjort
Driftskapital som Driftsoverskud,
kan faa skæbnsvangre Følger, og
i hvert Fald er det tvivlsomt, om
den frigjorte Driftskapital tør anbrin-
ges i større og meget dyre Ejen-
domme. Her skal slet ikke tales
om Pianoer, Møbler eller Luksus-
vogne, thi det maa være enhver
klart, at selv om Landmandens
øjeblikkelige Kassebeholdning for-
bliver ens ved at ombytte en god
Ko med et Klaver og en Hest med
et nyt Spisestuemøblement — saa
er de Driftsmidler, som den paagæl-
dende Landmand gaar Fremtiden i
Møde med, væsentligt forringet ved
en saadan Byttehandel. Og selv om
Manden faar en halv eller en hel
Tønde Land Jord mere for hver
Hest, nytter det jo ikke meget, hvis
han derved binder den Driftskapital,
som der sikkert efter Krigen vil

blive haardt Brug for, og som der-
for bør være let tilgængelig.

Sv. Av.

Tørvegravning og Oldsagsfund.

—o—

I Anledning af det forestaaende
Mosearbejde, der atter i Aar vil
faa et usædvanligt Omfang, tillader
Nationalmuseet sig at bede om
Indsendelse af fremkommende Old-
sager. Efter en lignende Anmod-
ning i Fjor fik Museet tilsendt ca.
70 Fund, deriblandt adskillige af
stor Betydning. At der i saa mange
Hold Tørvearbejdere Landet over
har været Folk med lagtagelssessans
og med Forstaaelse af Sagens Be-
tydning, er et Forhold, som fortje-
ner at fremhæves. Hele Samlingen
fra i Fjor var i Vinter en Tid lang
særskilt udstillet i Museet.

Alle Tilsendelser godtgøres efter
deres Værdi; for Redskaber og
Vaaben fra Oldtiden med bevaret
Skaff af Træ, Horn eller Ben ydes
fremlades mindst 50 Kr.

Ved Befolkningens Støtte er Mu-
seet blevet stort og rigt; man vil
da ogsaa fortsat virke for at skaffe,
hvad der endnu mangler.

Nationalmuseet, i April 1918.

Hvordan ser en Spion ud?

—o—
Han er ikke let at kende.

—o—

Man skal ikke tro, siger det
schweitziske Blad „Schützenzeitung“
at en Spion i Reglen fremtræder
som en let kendelig Blanding af
Forbryder og Detektiv, saadan som
han kendes fra Billedteatrene. Hvis
alle Spioner saa saaledes ud, havde
Krigen allerede været sluttet.

De Spioner, der hidtil er bleven
arresterede, har set ud som almin-
delige Mennesker. En Gang var
der en Sproglærer Schultze, der gav
uskyldige tyske Piger Undervisning
i Fransk, og som imellem Timerne
snakkede løs med en omrejsende
Vinagent om Toppetransporter, der
forlod Jærnbanestationen. Vinagen-
ten havde en ganske gemytlig rød
Næse, grøntærnet Tøj, Guldurkæde
og gule Sko og rejste mellem Ol-
denburg og Basel, hvor han med-
delte en hæderlig Schweitzer alt af
Interesse, som han havde faaet at
vide — og Schweitzeren fik 1000
Franc i Zürich for hver Meddelelse!

Før Krigen var en ung Mand
ved Navn Lehmann ansat i en ke-
misk Fabrik i Tyskland, hvor han
levede ganske paa samme Maade
som alle andre Arbejdere, og alle
holdt af ham for hans gode Humør.
Men en Dag sendte han sin Broder
i Holland en Opskrift paa en hem-
melig Gasblanding.

Der findes Folk, som helst sid-
der i Jærnbanevogne, hvor permit-
terede Soldater fortæller Oplevelser
for hverandre. De gemmer Hovedet

bag Avisen, men spidser Ører til alle Sider! Der findes endogsaa unge Piger, der forbarmer sig over de stakkels Soldater — man hører da saa meget „rørende“, som man kan lade gaa videre!

Der findes ikke et Ansigt saa beskedent, saa dumt, saa ubetydeligt, saa almindeligt, at det ikke kan tilhøre en Spion!

Malkaffen.

—o—

Alle er nu paa det rene med, at der vil fremkomme et Surrogat for den almindelige Kaffe, der er ved at slippe op. Ganske vist er der i disse Dage kommet ca. 1100 Sække Kaffe hertil, men de forslaar kun til Rationeringen April Maaned ud. Saa staar vi omtrent paa bar Bund. I England ligger der for dansk Regning ca. 2000 Sække Kaffe, men hvornaar de kan ankomme hertil, staar fuldstændig hen i det uvisse.

Mari har derfor i Prisreguleringskommissionen søgt efter et Surrogat for den manglende Kaffe. Man er foreløbig kommen til det Resultat, at Mall, der er blandet med Cikorie og andre lignende Tilsetningsvarer, udmærket egner sig som Erstatning for den sædvanlige Kaffe. Man har anstillet Prøver, og forhandler for Tiden med de danske Maltfabriker og de danske Cikoriefabriker om, hvor meget disse Firmaer ser sig i Stand til at levere af deres respektive Fabrikata. Maltfabrikerne er i Forvejen haardt forspændt med deres Leverancer til Bryggerierne, der aftager alt, hvad der produceres. Og i Forvejen er der jo ikke saa overvældende meget Malt til Disposition. Antagelig finder man en Udvej — f. Eks. ved Udvidelse af Fabrikerne — saa Malkaffen kan komme til at erstatte den uundværlige Drik.

Nutidens Skole.

—o—

Hvor det maa være en Fornøjelse at være Barn i vore Dage! Den i sin Tid ikke helt uden Grund frygtede Skole med dens Spanskrør, dens kedsommelige, tørre Lærebøger, dens nøgne Vægge, lange trættende Skoletid og pedantiske Overhøring er næsten overalt forsvunden, og sammen med den er den gamle Bussemænds-Skolemester uddød.

Bussemanden er bleven til en mild og elskelig, moderne tænkende, næsten kammeratlig Skikkelse. Han bruger ikke Prygl, undtagen i meget sjældne Tilfælde, medens Fortidens Bussemand drev Prygleriet som en daglig Motion. Han bruger ikke Timerne til en pinlig Overhøring, hvor det gælder at opdage Synderens Huller. Timerne selv er blevet kortere, Hvilepavserne længere og Ferierne ligesaa.

Ind imellem Hjernevirksomhedens Tid er der nu i vore Skoler indskudt saadanne Fag som Gymnastik, Boldspil og Sløjd, som væsentlig lægger Beslag paa Muskelarbejdet. Klasseværelsernes Vægge prydedes (?) tidligere kun af enkelte Landkort, som paa Afstand forvirede med en Mængde overflødige Navne og Enkeltheder. Nu smykkes Væggene af talrige, brogede Anskuelsesbilleder, alle egnede til at fange Interessen, og de nye Landkort udmærker sig ved rene, klare Linjer, idet overflødige Enkeltheder er udeladt.

Og Skolebøgerne er totalt forandrede i Løbet af den sidste halve Snes Aar. De gamle Geografier med de mange Tal og Navne er forsvundet. Deres Efterfølgere præsenterer sig som fængslende Billedbøger med de nyeste Fotografier

fra alle Verdens Lande. Pragfulde Tropebilleder og Fotografier fra den evige Snes Egne, Negerlandsbyer, indiske Paladser, amerikanske Kæmpehuse, Sølvminer fra Colorado, Stenkulsgruber fra England, Skiferbrud i Norge og Cementfabriker i Danmark glider forbi i belærende Billeder, som præger sig i Barnets Erindring uden ringeste Hukommelses-Anstrengelse fra dets Side.

Og sammen med Bøgerne er selve Undervisningsmaaden forandret.

I gamle Dage indtærpede man omhyggeligt Byens Indbyggerantal, ofte efter ti Aar gamle Lærebøger, Tal, som forlængst var fejlagtige, da Byernes Befolkningmængde tillager med en rivende Hast. I en Arrække lærte vi, at Bergen havde 15000 Indbyggere, og at Aarhus havde 10000, og endnu i mange Aar havde disse misvisende Tal bidt sig fast i vor Erindring, saa at vi med Vold maatte rive dem ud. Ingen Lærer fandt den Gang paa at fremhæve for os det indbyrdes Størrelsesforhold mellem Landene. Borneo stod bestandig for Børnenes Bevidsthed som en lille fjern Ø, højst paa Størrelse med Sjælland. Intet Kort viste os til Sammenligning, at Borneo er større end Frankrig, at Formosa er flere Gange saa stor som Danmark, og at Sjælland er en Lilleput mod Øernes Kæmper.

Men Geografien, som ubestridelig er Skolens vigtigste Kundskafts- og Dannelsesfag, fordi den omfatter saa megen menneskelig Viden og er nødvendig for os, blot for at vi kan forstaa Dagens Aviser og følge Verdensudviklingen, den har taget endnu nyere Apparater i sin Tjeneste. Først Stereoskopet, men da kun en ad Gangen kan se i det samme Stereoskop, er Turen nu kommet til Lysbillederne. Idealet er, at der til hver Skole er knyttet et Lysbilledapparat, og at talrige Fotografier fra alle Verdens Lande og Byer gør en Runde gennem Skolerne og efterhaanden benyttes som et kæmpemæssigt Anskuelsesapparat ved Geografiundervisningen.

Hvem ved, om Nutidens Historie ikke ogsaa snart vil blive lært i Skolerne gennem Forevisning af „Levende Billeder“, medens Kejser Wilhelms, Roosevelts og andre Stormænds Stemmer lyder til Børnene gennem Fonografen.

Bornholmske Kirker for 200 Aar siden.

Efter Thura.
—o—
Rø Kirke

skal efter Helvaderi Beretning i ældgamle Tider have baaret Navn af St. Andrea Kirke, hvoraf det gennem Tiden er fordrejet til Andre og Rø, thi et gammelt Aktstykke fra 1530 nævner „Santi Andrea Sogn paa Bornholm og den derudi liggende Brenne Mølle og liggende i Østre Herred.

Resenius kalder den Parochia St. Rudolphi eller Parochia rubra.

Kirken var bygget nogenlunde i Stil med Ruts Kirke, men for ca. 30 Aar siden saa forfalden, at den trods Sagkyndiges Protest — bl. a. Musæumsinspektør Hauberg — blev nedrevet, og den nuværende Kirke opført af Granit.

Ved Alteret i Kirken var Kalken af Sølv og meget gammel; herpaa var indgraveret: „Maria bite Got; Ava Maria“.

Mellem Fod og Overdel saas et lille støbt Krsifiks med delvis ulæselig Inskription. Under Foden stod „Christ bidde Got vor Bernt Zige-vrit, vor sine Brave, vor . . .“ — „Dette Kelck havt broder Antonius

dem Stalmadera to dem leint 1096. X Frideric X gros X“

Desuden fandtes en mindre Kalk af Sølv, hvorpaa stod et Krsifiks og Ave Marie.

Paa en tredje Sølv-Kalk, større end de foran nævnte, læses: „Diesen Kelck und Patent hat der Oberster Lieutenant Stahl mack:n lassen vor dem Upländischen Regiment zu Fuss, es haben Officier und Soldaten dazu geben; gehöret also dem Regiment. Gott gebe seine Genat und Segen durch JEsu:m Christum! Ao 1664. Stettin d. 23. April“.

Denne Kalk er antagelig skænket Kirken af overlevende fra den store Stranding af svenske Transportskibe ved Bornholm 4. December 1678.

Paa en af Kirkens Vægge var malet Kong Frederik den Tredjes Navn med Krone over, og derunder daværende Slotsherre Hans Schrøder Løvenhjælm og Frues adelige Vaabener.

I et lille stærkt Egeskab i Muren skal have været forvaret en af de i forrige Tider brugelige Brudekroner.

Paa Korets søndre Side var paa Muren afmalet Kong Chr. IV.s og derunder daværende Guvernør Oberst Wetbergs og Frues Navne og Vaabenmærke.

Paa en Pille mellem Koret og Kirken saas en Tavle, hvorpaa var afbildet Hr. Christen Lind, Præst til Rø Sogn og Vice-Provst samt hans Søn, der var Præst i Nyker, samt Hustru og 5 Døtre.

Samme Præsts Enke havde foræret et Patele af Sølv til Kirken, herpaa stod: „Hr. Christen Christensen Lind blev Præst 1669, 14. Juli, døde 14. Okt. 1714. Martha Espensdatter Orck, Ao. 1719, 24. Juni.“

Vest for denne Pille, som var hul indvendig fra øverst til nederst, stod et Skab med 2 Hylder, hvorpaa Kirkegangs-Konerne lagde Smør og Brød som Offer til Præst og Degn. Prædikestolen var af Eg, malet og forgyldt, prydet med bibelske Skriftsprog. Over Døren til Opgangen stod: „Anno 1630 er dette Arbejde færdiggjort, og da var Slotsherre paa Hammershus V. Holger Rosencrantz til Demstrup, Sognepræst Hr. Niels Olsen Mønboe etc.“

Paa Pulpituret saas afmalet Jesus, de 12 Apostle og Jomfru Marie. — Derunder en latinsk Indskrift Anno 1596. Pastor erat Dominus Petrus Nicolai.

Paa Kirkegulvet laa to hvide Marmorsten; Hinrich Groet Jehan disse Sten og Stede tilhøre.

Foran Alteret fandtes en hvid Marmorsten, 6 Al. lang, 2 Al. bred med udhugget Krsifiks, hvormkring en Krans af gamle Munkebogstaver.

Inde i Vaabenhuset fandtes en afbrudt rød Marmorsten med Runeindskrift.

Under Tavlen, hvorpaa Præsternes Navne er anført, fandtes følgende Linjer.

Vaag op, o Synder! din Livs Tid snart er omme,

Og Dødens visse Bud skal til

din Bolig komme,

Vaag op i Naadens Tiid, forlig dig med din Gud,

Hvis ey, da skielver du, for Dødens fæle Bud.

Paa en Ligsten paa Kirkegulvet læses:

„Herunder ligger begravet Ærlige, Gudfrygtige og Velagte Mand Sal. Thomas Jørgensen Lolich, Kongel. Mayests. Skipper, som her blev under Bornholm med Kongel. Mayests. Skib den Lange Hollænder Ao. 1635. den 18. Novembr., som haver tiend Hans Mayest. for Bodsmænd og Højbodsmænd i nitten Aar, og siden som Skipper i Tolv Aar, etc.“

Paa Klokken staar: „Soli Deo Gloria.“

Da begge Riger var i FRIDRICH Fierdes Volde, Og Biskop Christen Worm om Bispe-Staven holde Paa Bornholm da var Højædle Oberst West

Hr. Ancker der og Provst, Hr. Jens til Røe-Sogn Præst. Da hielp Røe-Menighed mig til at laae min Stemme, Jeg dem og deres Børn til Kirke ei vil glemme At kalde naar Tid er, at de skal love GUD, Til de et bedre Slæd, fra dette her, gaar ud. Anno 1725. Johan Henrich Armovitz a Lübec.

Fra Uge til Uge

—o—
Byg til Foderbrug.

Da Statens Bygbeholdninger nu ikke er større end de næsten helt beslaglæggtes af Forbruget til Menneskeføde, maa de kommunale Nævn fra og med 20. April ikke anvise Byg til Foderbrug.

Sølvbryllup.

Tirsdag den 30. April kan Formand J. F. Hallgren og Hustru fejre deres Sølvbryllup.

Et Maghoni-Chatol.

I vor rastløse Tid, hvor næsten alt bliver lavet „paa Maskine“, hvor Fabrikkerne med deres billige Godt-købskram har fortrængt det solide gammeldags Haandværk, hvor det i første Række kommer an paa Prisbilligheden, medens Holdbarheden spiller en underordnet Rolle, er det velgørende at se, at det foragtede Haandværk i enkelte Brancer endnu kan hævde sig i Konkurrencen.

Forhv. Savskærer Gelius Lind har saaledes i de sidste Aar kastet sig over Forarbejdelsen af Chatoller af den „rigtig gammeldags Facon“ med Drejeskiver og hemmelige Skuffer, som kun indviiede kan opdage.

Hr. Gelius Lind har haft god Afsætning for disse kostbare Møbler, som det ikke er Hvermand forundt at eje. De fleste sendes til København og afhændes antagelig til en eller anden Gullash-Greve. — Vi havde forleden Lejlighed til at beundre et af Linds Maghoni-Chatol, kort før Afsendelsen, og blev imponerede, ikke alene over de mange Finesser i Byggemaaden, men særlig over den Akuratesse og Sirlighed, med hvilken det var udført. For Ikke-Fagmænd var det umuligt

at øjne Sammensætningen i det polerede Maghoni, ogsaa Skulfernes Egetræs-Bagklædning var mesterligt sammenløjet. Man havde her rig Lejlighed til at drage Sammenligning mellem Haandværk og Fabriksarbejde. Dette var beregnet til at være Hundreder af Aar. Sidste Aar har Hr. Lind lavet 4 af nævnte Slags til Priser, der varierer omkring 600 Kroner.

Gudstjenester og Møder.

Fredag (Store Bededag) i St. Ols Kirke Kl. 9 1/2. Skrm. Kl. 9.

Allinge Kirke Kl. 2. (Oftring paa Altret til Københavns Kirke Sag).

Søndag den 28. April.

Allinge Kirke Kl. 9 1/2. Skrm. Kl. 9.

Olsker Kirke. Kl. 2.

Møde i Allinge Kl. 3 1/2 i Sandvig Missionshus Kl. 7 J. Dam taler.

Torsdag den 2. Maj Møde for Ydremission i Tein Missionshus A. Dam taler.

Fredag den 3. Maj Udsalg for Hedningemissionen i Allinge Menighedshjem Kl. 3.

En Del Skomagerværktøj

samt Læster og Blokke er billigt til Salg hos.

Carl Grønbech „Klippely“ Tein.

Samme Sted sælges en Del Spiralfjedre til Madrasser.

Olsker.

Ernæringskortene for Maj Juni udleveres i Olsker Forsamlingshus Mandag den 29. April fra Kl. 2 til 4 1/2 Eftermiddag.

St. Ols Sogneraad d. 24. April 1918.

K. A. Mogensen.

Allinge-Sandvig Sygekasse

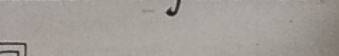
optager Medlemmer mellem 40 og 60 Aars Alderen i indeværende Aar. Indskud 10 Kr. Henvendelse til Formanden.

P. Holm.

Olsker Landarbejderforening

afholder Bestyrelsesmøde Søndag d. 28. ds. Kl. 5 i Forsamlingshuset.

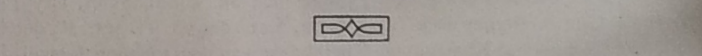
Derefter Medlemsmøde 5 1/2.

Til Flyttedagen

anbefales et stort Udvalg af

Foraars og Sommer-Nyheder

Prima blaa og sorte Serges Spadseredragter fra Kulørte do.	46,00-96,00
Blaa og kulørte Kostumefrakker	39,00-67,00
Hvide Vadmelsfrakker	37,00-85,00
Alpacca Frakker	26,00-55,00
Nederdele, kulørt, sort og blaa Serges	34,00-55,00
Bluser, flere Hundrede paa Lager	6,75-30,00
Sort og hvid Voile pr. Meter	4,00-28,00
Mønstreret Mull	2,00- 5,25
	1,30- 3,00

Stort Lager af Trikotage,

hel Uld og Macosan.

Forklæder, kulørte og hvide, i stort Udvalg.

Damelinned — Stort Udvalg — prima Kvalitet.

Korsetter, Skorter, Handsker. Bælter, Lommetørklæder

Paraplyer m. m.

Alt i stort Udvalg til mine kendte billige Priser.

Magasin du Nords Udsalg, Allinge.

J. P. Sommer.

Hvide og ecrü Gardiner.

Mod Forventning har vi faaet Tilførsel af hvide og ecrü Gardiner, saaledes at vi kan byde paa et ret stort og smukt Mønsterudvalg. Priserne er lavest mulige.

Nordlandets Handelshus.

Gødningssalt.

Heraf har vi et Parti, som kan sælges til en særlig billig Pris.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Uld og strikkede Uldklude

samt Heste- og Kohaar tages i Bytte mod Varer og afregnes til højeste Dagspris.

Nordlandets Handelshus.

Stort Udvalg

Stort Udvalg

Carl Lunds bekendte "blaa" Emaljegods

til billigste Priser hos

Allinge Kolonial- & Produktforretning

Vi anbefaler

Slædninger i forskellige Farver og Faconer.

Arbejdstøj af prima Stoffer.

Maskintøj, ekstra billigt.

Hvide og gule Frakker.

Hvide og kulørte Stjorter. Manchettstjorter.

Gravetøj og Slips af alle Slags.

Soffer, Uldtrøjer, Underbenklæder.

Gummifrakker i forskellige Farver.

Nordlandets Handelshus

Avertør i Nordbornholms Ugeblad!

Billigste Annoncepriser. — Største Udbredelse her paa Nordlandet.

For Høns og Svin.

I Løbet af denne Maaned venter vi en Partladning Foderstof fra Langelands Foderstof-Kompagni, som er tilladt og anerkendt af Ernæringsraadet, saavel Kvalitet som Pris.

Bestillinger modtages.

Nordlandets Handelshus.

Bornholms Spare- & Laanekasses

Afdeling i Allinge

Kontortid: 10—12 og 2—4.

Modtager Indskud paa alm. Sparekassevilkaar til en Rente af 4 pCt. p. a., paa Folio til 2 pCt. p. a.

Porkin-Stiklinger er paa Lager.

"Porkin" er en særlig stor, yderig Sort af Ru-Kulsukker, og er som Grøntfoder lige fortrinlig til Høns, Svin og Kreaturer. Kan høstes 4-8 Gange aarlig og giver under gunstige Forhold stort Udbytte.

Vejledninger til Dyrkning udleveres i

Nordlandets Handelshus.

Hatte og Huer i alle Faconer

anbefales til rimelige Priser. — Absolut største Udvalg i

Nordlandets Handelshus.

Foraarssaisonen 1918

Det er lykkedes at forsyne Lageret med betydeligt Udvalg i moderne Stoffer og Farver af

Sorte, marine, kulørte og hvide

Damefrakker i Klæde, Alpaka og Cheviot.

Nederdele i sort, kulørt og hvidt i Klæde, Alpaka, Voile, Cheviot, Eolien og Froté.

Her er noget for enhver Smag og Alder.

Udvalget af moderne Blusliv

omfatter Uld, Silke, Satin, Alpaka og Voile. Priser fra 3—40 Kroner.

Kulørte og hvide Kjoler fra 9 Kr. i alle Størrelser.

Broderede Stoffer til Kjoler.

Kjoler, Trøjer og Foraarsfrakker til Børn.

Blaa Cheviots og kulørte Drengklædnings, Stortrøjer og Frakker.

Regnfrakker til Damer og Herrer.

Messens Ene-Udsalg

Chr. Olsen, Allinge

1 Snedkerlærning

antages straks hos

Anton Sonne,
Allinge.

Hasle. Tapet

anbefales billigt. Tapetklister haves.

Charles Svendsen,
Torvet. Telefon 66.

Ekstrafin

KAFFE

(Th. Grønbergs)

faas hos

**Allinge Kolonial- og
Produktforretning.**

Mergelleje

Kalkindhold 75,5 pCt. er til Salg.

Abildgaard, Olsker.

Vi tilbyder

Danske Vikker
Danske gule Ærter
Gul Sennep
Gule Lupiner
Højstammet Spergel
Russisk Hørfør,

men Restlager er ikke stort.

Nordlandets Handelshus.

Urte- og Blomsterfrø

Sætte Chalotter
faas hos

I. B. Larsen.

Hasle Bødkerforretning.

Aljetønder og Saltekar samt al Slags Bødkerarbejde haves paa Lager. Reparationer udføres.

C. Aakerlund,
Telefon Hasle 105.

Ailetønder,

Vaske- og Saltebaljer,
reelt, hurtigt og billigt.

Snedker L. Pihl,
Telefon n. 13, Klemensker St.

Haand-Kultivator

Norcross

er det nyeste og mest praktiske Redskab for Have og Mark.

Gravegrebe, Spader, River

Skuffejærn, Hækkesave,

Torn- og Grensakse

Alt til rimelige Priser.

Urte- og Blomsterfrø.

Havemøbler

faas hos

P. C. Holm.

By- og Herredsfuldmægtig

Johannes Kofoed, Hasle.

træffes paa Raadhuset i Allinge hver Mandag efter Kl. 10 For. og i Klemensker Kro hver Fredag fra 2—5 Eftm.

RØ.

RØ.

Personer over 60 Aar gl. kan faa

Extra Kaffe marker

ved Henvendelse til undertegnede inden den 28. April.

Ernæringskort

for Maj og Juni Maaneder udleveres paa Rø Altholdshotel Lørdag den 27. April Kl. 4—7.

P. S. V.

M. Lund.

Billeder indrammes

til rimelige Priser.

Snedker Mogensén, Tein.

2 Piger,

en Køkkenpige og en Hjelpepige, kan faa Plads paa

Høiers Hotel, Allinge.

En god brugt

Feltesse

ønskes til Købs.

Sørensen,
Borreløngens Stenhuggeri.

Roser Roser

Bedste Plantetid April.

Faas i ældre og nyere Sorter hos

Gartner Kofod,
Hallelyst, Allinge.

Overretssagf. Bojesen-Koefoed

Sct. Mortensgade 17, Rønne, Telf. 22 (tidl. Fuldm. ved Byfogedkontoret i Hasle).

Kontordag i Allinge Mandag do. i Klemens (Kroen) Tirsdag Eft.

Ren

Citronolie

i Kapsler,

anvendes til Madlavning istedet for friske Citroner,

anbefales

F. B. Larsen.

En ung Ko,

som kælder først i Maj er til Salg hos

Georg Johansen,
Rø.

Grise

som bliver 4 Uger den 29. April er til Salg paa

Maegaard i Rø.

Ansjoavis

ny hjemkomne i Glas og Daaser

anbefales

F. B. Larsen.

Advarsel.

Da der, trods gentagne Advarsler, stadig afhentes Sand paa Badesanden i Aasandsbugten, gør vi atter vedkommende opmærksom paa, at dette er forbudt, og at der eventuelt vil blive gjort Strafsansvar gældende.

Ligeledes forbydes det at befærde den cementerede Strandpromenade med Køretøjer.

Badedirektionen.

Al Jagt

og Nedkastning af Raageunger i Lille Myregaars Skov i Olsker forbydes.

Alle Bestillinger af Markfrø

er afvejet og udleveres gerne. Vi har endnu rigelig Lager af

Sludstrup Barres Rosted IV.

Eckendorfer Roefrø, rød,

do. do. gul,

Bangholm Hæmpe-Kaalrabi,

Alln Sorter Turnipsfrø og den hurtigvoksende Turnips

Øster Sundom.

Alt sælges til Maksimalpris pr. Kontant.

Nordlandets Handelshus.

Fodermel.

Heraf ventes et større Parti i de nærmeste Dage. Pris og Kvalitet er anerkendt af Ernæringsraadet. Da der er stor Efterspørgsel anbefales det ærede Kunder at indgive Ordre snarest til

Allinge Kolonial & Produktforretning

Foraars=Nyhederne

hjemkomne.

Prima blaa og sorte Serges Spadseredragter fra Kulørte do.	46 00-96,00
Blaa og kulørte Kostumefrakker	39,00-67,00
Hvide Vadmelstrakker	37,00-85,00
Alpacca Frakker	26,00-55,00
Nederdele, kulørt, sort og blaa Serges	34,00-55,00
Bluser, flere Hundrede paa Lager	6,75-30,00
Sort og hvid Voile pr. Meter	4,00-28,00
Mønstrer Mull	2,00- 5,25
"	1,30- 3,00

Magasin du Nords Udsalg, Allinge.

J. P. Sommer.

Kløver- og Roefrø

samt alle Sorter Græsfrø i ekstra prima Varer

anbefales til Maksimalpriser fra

Allinge Kolonial & Produktforretning.

37 pCt. Kaligødning

ventes stadig. Saa snart den kommer vil alle Bestillere faa Meddelelse derom.

Norges Salpeter er paa Lager.

Vi ekspederer vore Købere af Chili-Salpeter fra 1917 med 40 pCt. af Købet i Fjor og beder disse om at melde sig senest den 25. April. Efter denne Dato fordeler vi Resten.

Norges-Salpeter sælges kun pr. Kontant.

Nordlandets Handelshus.

Porfin! Porfin!

er en meget haardfør og yderig Grøntfoderplante særlig fordelagtig under de nuværende vanstelige Foderforhold. Vejledning medfølger ved hvert Køb hos

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Smaa Guldorn.

Blæs, vilde Storm, paa Livets Vove!
Vox, skarpe Torn, paa Tiens Vej!
Barnhertigheden slumrer ej,
Den vaager — jeg vil rolig sove.
Adam Oehlenschläger

Den rette, dybe Kjærlighed,
Den varer evig ved.
O, lad mig dø, jeg frygter ej,
Naar Du er til, saa lever jeg.
Emil Aarestrup.

Glemte er hver en Sorg, jeg led,
Glemte de Lyster vilde,
For Din Fod jeg synker ned,
Gud, Du stærke, milde!
Tag mig naadigt i Din Favn,
Kvæg mit Hjerter, stil mit Savn
Af Din Livsens Kilde!
C. Hostrup.

Vel blinker i det Fjerne
Din Almagts lyse Pant;
Dog vinker end den Stjerne
Mig sødt, hvor Livet svandt.
Ludwig Bødtker.

O Billeder paa gylden Grund;
Forsvundne Dages Glands!
Hvad gav, hvad gav jeg for et
Blund
Ved Pigens Side, Mund ved Mund,
For en i Letsind levet Stund,
Og for min Ungdoms Dans!
Henrik Hertz.

O, elsk imens Du elske kan!
O, elsk imens Du elske maa!
En Tid der kommer, da Du skal
Alene mellem Grave staa.

Et Hav er denne Verden, —
Vil Du om Perler lede,
Du finder dem kun skjulte
Paa Bunden dybest nede;
Men øverst oppe svømmer
Blot Klodser, Skum og Straa;
Alt, hvad der ikke dur,
Det flyder ovenpaa.
Erik Bøgh.

Venskab den skønne Rose er,
Den er vor Fryd og vor Lykke;
Ewig den blomstre blandt os her,
Engang vor Gravhøj den smykke!
K. L. Rahbeck.

En praktisk Spaakone.

Jeg havde — skriver en Medarbejder ved Pariserbladet „L'Oeuvre“ — i nogen Tid lagt Mærke til en lige saa gammel som erfaren Spaakone, der havde valgt et Parkanlæg i et af Byens fineste Kvarterer til sin Operationsbasis. Hver Dag fandt hun ny Ofre, og hun havde en særlig Evne til at faa dem interesserede af Spaadommene, saa at de sluttelig betalte hende de Honorar, hun forlangte.

En Dag tog hun t. Eks. Plads ved Siden af en Amme, der øjensynlig lige var kommen ind fra Landet, og efter nogle indledende Ord begyndte hun sit Arbejde. „Nej, hvor mærkeligt! Lad mig se Deres Haand, kære Barn! Men hvad ser jeg! De er nylig kommen til Paris, og De er fra Bretagne (Ammen bar nemlig Bondepigedragt fra Bretagne), og jeg ser, at en ung Mand, som De elsker, er i Felten“.

Ammen blev naturligvis forbavset, og efter at hun havde faaet at vide, at hun og den unge Mand snart skulde se hinanden, og at han vilde komme sund og frisk hjem, betalte hun af Glæde herover Spaakonen de to Francs, som hun forlangte i Honorar.

Jeg gjorde en Politiebedsmand opmærksom paa den gamle Spaakone; han takkede mig hjertelig og lovede allerede næste Dag at sende en Politibetjent ud i den paagældende Park for at tage sig af Konen.

Og næste Dag saa jeg virkelig ogsaa en Politibetjent i Parken. Han sad paa en Bænk ved Siden af Spaakonen, der ivrig studerede hans Haand, hvorefter hun fortalte ham, at han efter Krigen vilde blive General og faa en fhy. russisk Prinsesse til Hustru!

Redskaber

faas i stort Udvalg til billigste Priser hos
Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Brødrene Anker

Jernstøberi & Maskinfabrik

Telefon 2. **Hasle** Telefon 2.

Selvvandingsanlæg, Vand- & Aljepumper m. m.

Törveströelse

anbefales fra

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Gødningssalt til Roerne.

Sælges for 650 Øre pr. 100 Pund i denne Maaned.

Nordlandets Handelshus.

Drengedragter.

Et Parti Konfirmationsdragter samt mindre Størrelser sælges saa længe Lager findes til ca. 40 pCt. under Dagspris.

J. P. Sommer.

Prima prima Kolonialvarer

anbefales fra

**Allinge Kolonial-
& Produktforretning**

Ny Sending Portland-Cement.

Enkelte Sække og i løs Vægt udleveres straks, hvori-
mod der skal ansøges ved større Køb.

Der ventes en Ladning Cement i de første Dage, som
ekspederes billigst saa længe Skibet losser.

Nordlandets Handelshus.

Havefrø. Havefrø.

Prima Kvalitet faas hos

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Strømper

til Damer, Herrer og Børn findes paa Lager i stort Udvalg i
prima heluldne Kvaliteter.

J. P. Sommer,
Magasin du Nords Udsalg, Allinge

Stort Udvalg

Billigste Priser

Køkkenrekvisitter

faas hos

Allinge Kolonial- og Produktforretning.